

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

TÜRKÇE A DERSİ

UZUN TEZİ

Öğrencinin Adı: İdil

Öğrencinin Soyadı: KESGİN

Diploma Numarası: D11290049

Kılavuz Öğretmen: Işıl ÇIRAKOĞLU

Sözcük Sayısı: 3997

Araştırma Konusu: Pelin Buzluk'un "Deli Bal" adlı yapıtında ölüm ve yalnızlık kavramları nasıl işlenmiştir?

İÇİNDEKİLER:

ÖZ3

GİRİŞ.....4

II.I DELİ BAL ADLI YAPITTA ÖLÜM OLGUSU.....5

II.I DELİ BAL ADLI YAPITTA YALNIZLIK OLGUSU.....10

SONUÇ.....15

KAYNAKÇA18

ABSTRACT(ÖZ)

Türkçe A dersinden hazırlamış olduğum bu tez çalışmasında Pelin Buzluk'un "Beli Bal" yapıtında ölüm ve yalnızlık olgularının yapıtta nasıl işlendiğini ele aldım. Bu yapıtı seçme nedenlerimden biri ölüm ve yalnızlık gibi karanlık olguların insan hayatını daha gizemli kıldığını ve sebep sonuç ilişkileriyle hayatı anlamlandırdığını düşünmemdendir. Hayatı derinden etkileyen bu kavramların kurgusal olarak öykü türüyle aktarılması benim ilgimi çekmiş ve her öyküde sunduğu çeşitli gizemlerle, yapıtın geneli ve gerçek hayatla kurduğu ilişki yapıtımı bir günde bitirmemi sağlamıştır. Yapıtta hakim olan düş-gerçeklik izlekleri, kitabın sonuna kadar bir bilmece olarak kalmış; bu nedenle yapıtın daha etkili ve hızlı okunmasını sağlamıştır. Ele aldığım beş öyküde temel hava, insanların her gün yaşadıkları arayışları, toplumda ve kendi içlerinde yalnızlaşmalarını, ölümün doğadaki her olay gibi gerçek bir olay olduğudur ve Pelin Buzluk bu olguları anlatırken olayları gerçekçi boyutlarıyla yansıttığı için kitabı daha anlamlı ve ilgi çekici kılmıştır. Bu nedenle tez konumun ele aldığım beş öyküdeki ölüm, yalnızlık ve arayış olgularının işleyişi olmasına karar verdim. Sonuçta ölüm, yalnızlık ve arayışın güçlü insanları daha güçlü kılarken, yaşamdan boğulmuş insanları çıkmaza sürüklediği ve onları tükettiği gerçeğine ulaştım. Yazarın bu gerçeği, kullandığı simgeler ve anlatım teknikleri aracılığıyla çarpıcı bir biçimde işlediği, okuru düş gerçek çizgisinde tutarak merak ögesini güçlendirdiği kanısına vardım.

Sözcü Sayısı:200

I. GİRİŞ

Ölüm, insanın yalnızlığını, savunmasızlığını pekiştirmekle beraber, insanı içine sürüklediği arayış ve sorgulamalar ile insanın kendisini bulmasına ışık tutar. Pelin Buzluk'un Deli Bal adlı romanındaki '2.9 Saniye' 'Puslu Bahçe'', '62 Tavşanı'', 'Göz Hareketleri'' öykülerinde farklı kişiliklere sahip olan insanların ölüm karşısındaki duruşları anlatılmaktadır.

Psikolojik çözümlerinin ağır bastığı, sağlam neden sonuç ilişkilerinin bulunduğu, anlatımın simgelerle pekiştirildiği yapıt, insanların ölüm karşısındaki teslimiyetlerini esenliksiz bir ortamla aktarmaktadır. İnsanın yaşı ne olursa olsun ölümden etkilendiğini ve yalnızlaşabildiğini çarpıcı bir dille anlatan yapıt, düş, gerçeklik ve yalnızlık olgularıyla dikkat çekmektedir. Yapıtta ölüm ve yalnızlık konularının irdelenmesindeki sebep, yapıtın olay örgüsünde ölümün ve yalnızlığın yapboz parçaları gibi birbirlerini etkilemesi ve sonucunda oluşan resim gibi karakterlerin de kimliklerini bulmalarındaki temel etken olmalarıdır. Bu olgular ayrıca birbirlerinden tamamen farklı gibi görünen insanların aslında birbirlerinden çok da farklı olmadıklarını, ölüm ve yalnızlık karşısında hepsinin çaresiz ve savunmasız kaldıklarını hatta bu olgulardan beslenerek öncekinden bağımlı ya da bağımsız yeni bir kimliğe kavuştuklarını okuyucuya aktarmaktadır. Evren'in aniden ölmesi üzerine derin sorgulamalara ve ölüme hayranlığa sürüklenen ana karakter; babasını yıllardır göremeyen, şiddete meyilli, sevgisiz bir çevrede yetişen Esmen'in yıllar sonra babasının ölümüyle yaşadığı teslimiyet ve hayal kırıklığı; 62 Tavşan Yasasının egemen olduğu bir toplumda babasını görmeyen bir çocuğun, 62 yaşına giren babasını öldürmek zorunda kalmasıyla yaşadığı içsel sorgulamalar ve kararsızlıklar; Göz Hareketlerinde, para kazanmak amaçlı cenazelerde rol icabı ağlayan bir grubun, yakın arkadaşlarının ölmesinden sonra yaşadıkları durgunluk ve tepkisizlikler, yapıtta betimlemeler, benzetmeler, laytmotiflerle, geriye dönüşlerle ve monologlarla aktarmaktadır.

Romanın dili dışındaki akıcılığını pekiştirmekle beraber, kurguda yerleştirilen sayı sembelleri Da Vinci'nin Şifresi gibi yapıtın sonuna kadar okuyucuya bilmeceyle bir yol çizdirmiş, karmaşık gibi görülen sayılar, kişiler, sembeller ve duygular, ölüm ve yalnızlık olgularıyla birleşerek okuyucuya canlı bir tablo yaratmıştır.

II.1 DELİ BAL ADLI YAPITTA ÖLÜM OLGUSU

Pelin Buzluk'un Deli Bal adlı yapıtında yer alan öykülerin hemen hepsinde ölüm farklı boyutlarıyla işlenmiştir. Ölüm, öykülerde çoğunlukla bir son ya da sonuç olarak değil, ölen kişinin yakınlarında yoksunluk yaratan bir durum olarak ele alınmıştır. Yaşamın en uyandırıcı gerçeği olan ölüm, öykü figürlerinin çoğuna direnilmesi ve aşılması gereken bir eşik olarak yansımıştır.

Yapıtta ölüm gerçeğinin en çarpıcı biçimde işlendiği öykülerden ilki, 2.9 Saniye'dir. Öykü, odak figürün, hayatında değer verdiği tek insanı kaybetmesiyle başlamaktadır. Dostları tarafından terk edildikten sonra tüm dünyasını Evren üzerine kuran odak figür, onun ani ve beklenmedik ölümü sonrasında tüm hayatını sorgulamaya yönelmiştir. Geriye dönüş tekniği ile Evren ile odak figür arasındaki ilişkinin derinliği aktarılırken, Evren'in odak figüre zıt kişilik özelliklerinin de altı çizilmiştir. Dışa dönük yapısı, toplum içinde her türlü konuda rahatlıkla konuşabilmesi, aynalarla barışık olması Evren'in en belirgin özellikleri olarak sunulmuştur. Ancak Evren nedensiz bir biçimde intihar ederek yaşamdan ayrılmıştır. Bu da onun ölümünü, odak figür açısından anlaşılmaz kılmış, öyküde "evrenini" kaybetmiş olan odak figürün yeni ve sorgulayıcı bir sürece girmesine neden olmuştur. "*O biçimli dişlerin üzerinde koca burnunun sivrildiği, kirpikleri kaşlarına değen, her an gülümseye hazır, yaşam taşan o yüzle Evren nasıl ölüverdi? "* (s.49) Sosyal çevreden soyutlanmış bir yaşamı olan odak figür, anlamlı bulmadığı yaşamını anlamlı kılabilcek bir düşünceye; intiharın doğasına odaklamıştır. Evren'in atladığı apartmanın boyundan 2.9 saniye gibi kısa zamanda yere düşmesi; anlamlı görünen bir yaşamın bu kadar kısa sürede bitivermiş olması, odak figürün kafasını kurcalamıştır. Aradaki bir saniyelik farkla üç dakikayı bile dolduramayan düşüş, odak figürü yaşamda bazı şeylerin insanın beklemediği kadar hızlı gerçekleştiği konusunda şaşkınlığa düşürmüştü ve onu yaşamın ve ölümün şaşmazlığı konusunda hayranlığa itmştir. Kendisinin içini dolduramadığı yaşamına karşılık, dopdolu bir yaşamın iradeyle, istekle sonlandırılışı, odak figürdeki yetersizlik, güçsüzlük duygularını da tetiklemiş ve odak figür kendine işkence etmeye başlamıştır. Şaşkınlık, hayranlık, yalnızlık ve içinde bulunduğu arayış ortamının getirdiği yıpranmışlık, en üst seviyeye

ulaşmış ve odak figür kendisine işkence etmeye başlamıştır. *'Sonunda, gizlice, iki serçeparmağımın turnaklarını gözlerime batırdım. Beyazları kan gibi olsun istedim.'* (s.52) Ölmeye çalışması fakat ölümünün de herkes tarafından görülmesini istemesi, odak figürün, dünyada varoluşunu bir yandan kanıtlamaya çalışılması ve yalnız olmadığını hissetmek istemesinden kaynaklanmıştır. Bu öyküde ölüm, yaşama anlam katma arayışının, güçsüzlüğün önündeki engellerin kaldırılması isteğinin tetikleyicisi olmuş; ancak odak figürde kalıcı bir farkındalık ya da değişim yaratamamıştır.

Ölümün bir başkası üzerinde yarattığı etkinin yansıtıldığı bir diğer öykü de Puslu Bahçe'dir. Annesinin sevgisizlikle örülü ailesiyle çocukluğunu baskı ve sıkıntı içerisinde geçiren Esmeye adında bir kız çocuğunun tüm umutlarını yıllardır görmediği babasına bağlayışının ve babasının ölüm haberiyle yıkılışının öyküsüdür Puslu Bahçe.

“Babası yoktu Esmeye'nin. Gitmişti. Yerini kimse bilmiyordu. Epeydir kayıptı. Dayısı ve dedesiyle şiddetli bir kavgadan sonra “Lanet olsun!” diye bağırarak kaçmıştı. Aksayarak koşarken dayısının bıçağından başlayıp bacağına doğru giden bir acıyla kaniyordu(...) Esmeye, ardından koşarken, kamyonetin arkasına yapıştırılmış süs aynalarında kendini görmüştü. Kendini geride bırakan kendini. Ve bir yanını da o aynalarda babasıyla göndermişti, peşinden koşan Esmeye olarak.”(75)

Babasının gidişi Esmeye'de eksiklik, yalnızlık ve güvensizlik yaratmış, babasının gidişi, onun içinde bir boşluğa neden olmuştur. Babasını ardından koşarken, kamyonetin arkasında kendisini görmesi ve bir yanının da o aynalarda babasıyla beraber gitmesi, Esmeye'nin kendisini Esmeye yapan bir parçanın kayboluşunu göstermektedir. Esmeye o gün, hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını öğrenmiştir. Dedesinin ve dayısının kavgaları içinde büyüyen Esmeye, bir hayale tutunmuş ve bir gün babasının dönerek kendisini kurtaracağına inanmıştır. Balıkesir'de babasını aramaya gittiklerinde polislerle karşılaşılana Esmeye onun ölmüş olduğunu öğrendiğinde derin bir üzüntüye kapılmıştır. “*Esmeye babasını sordu ilk kez (76).*” Esmeye'nin annesinin ailesince sevilmeyen babasının adını ağzına alarak korkularını aşmaya çalışmış; ancak artık ondan kendisine yardım gelemeyeceğini öğrendiğinde hayal kırıklığı yaşamıştır. Ne var ki bu 2.9 Saniye öyküsündeki odak figürdeki gibi bir teslimiyet yaratmamış,

Esme’de kendi kendine ve nihayetinde yaşama tutunma isteği yaratmıştır. Babasının ölümü, Esme’nin önündeki çoğu engeli kaldırmıştır. Öyküde geriye dönüş tekniğiyle eskiye dönülerek Esme’nin kendi yüzünü kamyonetin arkasındaki aynada görmesiyle babasını tekrar görme umuduyla dolması ve onu kaybetmesinden sonraki hayal kırıklığı karşı karşıya getirilmiştir. Çocukluğundan beri evlerindeki Puslu Bahçe’de duran tabutun içerisine babasının fotoğrafını yerleştiren Esme, ölüm gerçeğiyle barışmış, baba arayışına çıkan, babasıyla dünyasının kurtulacağına inanan küçük kız çocuğu olmaktan çıkarak olgun bir kıza geçiş sürecini tamamlamıştır. Öyküde ölüm, bir kız çocuğunun hayata yalnız başına da olsa kök salması gerektiğini gösteren uyandırıcı bir gerçeklik olarak ele alınmıştır.

Baba figürünün yoksunluğunun yaratacağı sevgisizliği siyasal, çevreci bir arka planla sunan 62 Tavşanı adlı öyküde de ölüm gerçeği Puslu Bahçe öyküsünde olduğu gibi, insanı yaşam konusunda farkındalığa iten boyutuyla işlenmiştir. ‘Öykü, ‘62 Tavşan Yasası’ gereği, altmış iki yaşını dolduran her babanın çocuğu tarafından öldürülmesi kuralı üzerine kurgulanmıştır. Bu yasanın çıkarılmasında etkili olan, nüfus planlaması ve su tasarrufu konuları olmuştur. 62 yaşına giren her erkeğin evladı tarafından öldürülebilmesine izin veren yasa nedeniyle erkeklerin, çocuk yapma konusunda temkinli davranacakları, nüfus azalırsa da doğal kaynakların verimli kullanabileceği bu yasayla öngörülmüştür. Diğer öykülerde olduğu gibi düş-gerçeklik çizgisinde ilerleyen öykü, babasını öldürmekle öldürmemek arasında kalan bir çocuğun sorgulamalarıyla başlamaktadır. Çocuk, insanlığın geleceği için çıkarılmış bu yasanın insanlığa olumsuz etkisinin çok daha derin olabileceğini düşünmektedir; çünkü bu durum baba-evlat ilişkilerinde derin bir sevgisizliği beraberinde getirmektedir. Öyküde çocuğun sorgulamalarının yanı sıra yaşları gereği öldürülme tehdidi ile karşı karşıya kalan erkeklerin de bakış açısına yer verilmiştir. Öldürülme korkularından dolayı, toplumdaki çoğu erkek ‘‘Üzerinde Uzlaşılabilir Babalık Manifestosu’’ yayımlayarak cinselliğin erkeği dominant kıldığı, ataerkil toplumun devam etmesi gerektiği ve bunu sağlamak içinde 62 Tavşan Yasasının kaldırılması gerektiği üzerinde durmuşlardır ve bu şekilde ölüme başkaldırmaya çalışmışlardır. ‘’’Tanrı bizi doğurtmaya zorluyor,’’ diye haykırıyorlardı. Ancak bu büyüleyici düşünceler onları Sokrates’le aynı sonu paylaşmaktan alıkoyamayacağına benziyordu’’ (21) Erkeklerin sonu burada metinler arası bir göndermeyle Sokrates’in sonuna benzetilmiştir. Atina’da yaşayan insanlara düşüncelerini ifade etmesi ve gençlerin

ahlakını bozmasıyla suçlanan ve sonuçta baldıran zehri içmesiyle hayatını kaybeden Sokrates, hayatı boyunca ve ölümünde bile başkaldırmayı çalışmış; fakat değeri asırlar sonra anlaşılmıştır. Öyküdeki erkekler de manifestolar yayınlayarak, basın açıklamaları yaparak mücadele etmeye çalışsalar da belki ölüme mahkûm edilecek ve belki de değerleri asırlar anlaşılaçağı göndermesinde bulunulmuştur. Sokrates'in hayatıyla kurulacak bir diğere benzetme de intihar olgusudur; çünkü Sokrates'e öldürülmesinden önce iki seçenek sunulmuştur: Ya bütün felsefi düşüncelerinden vazgeçip sürgün etmekle yaşamına devam edebilecek ya da baldıran zehri içip ölüme mahkûm edilecektir. Sokrates ölümünü kendi hür iradesiyle seçtiğı için ölümü intihar olarak nitelendirilebilir; ayrıca toplumundaki dogmatik düşünceleri hiçbir durumda savunmaması bunun üzerine baldıran zehrini içerek intihar etmesi de bir çeşit başkaldırı göstergesidir. Öyküde de ütopyik toplumdaki baskı ortamına ve yasalara karşı çıkan bir grup erkek intihar ederek topluma başkaldırmıştır. Düş-gerçeklik üzerine kurulan öyküde, babalarının altmış iki yaşından önce ölmelerinden dolayı çocuklarının isyan etmesi ve herkesin çocukların feryatlarına üzülmeleri, korku ve ironi unsurlarını pekiştirmiştir. İroni olmasının nedeni toplumdaki insanların ölüme duydukları tepkisizlik ve doğa yasalarına duydukları nefrettir; çünkü toplumdaki yasalar onları güvende tutarken doğa yasaları hep insanları yüzüstü bırakmış, tehlikeye sokmuş ve toplumdaki düzeni bozmuştur. Görüldüğü gibi, öykü felsefi anlamda ölüm ve insan doğası üzerine odaklanarak doğal akışa müdahale etmenin insanlık açısından yaratacağı sorunlara dikkat çekmiştir.

Yakınlarının ölümünün, insanı yabancılaşmaya ve de düşünsel karmaşalara sürüklemesinin aktarıldığı bir diğere öykü, Göz Hareketleri'dir. Pelin Buzluk'un "Göz Hareketleri" adlı öyküsünde cenazelerde gözyaşı dökerek para kazanan bir grubun, içlerinden birinin ölümüyle gerçek ölümle karşılaşması ve bunun üzerine sorgulamaya başlamaları anlatılmaktadır. Öykünün başlangıcında, geri kalan öykülerin aksine canlı, dinç ve yalnızlığın olmadığı bir uzamın betimlenmesi, öykünün ileriki sayfalarında okuyucuyu hayrete düşürecek olayların yaşanabileceğı ve öykünün sonunun başlangıçla tezat oluşturabileceğı izlenimini yaratmıştır. " ... mutluluk yoktu. Çoktandır işsizdiler. Her birinin elinde bir gazete, ölüm ilanlarını inceliyorlardı. Altında telefon numarası not edilmiş olanları, umutsuzca arıyorlardı: İş yoktu" (35) Bir laytmotif olan "ölüm" kavramı öyküde farklı bağlamlarda işlenmiştir.

Çeşitli yas törenlerinde tanımadıkları insanlar için ağlayan, rol yapmak durumunda kalan öykü kişileri ölümü sığ ve sıradan bir gerçeklik olarak algılamışlardır. Ölümün azalmasıyla iş bulmakta güçlük çeken öykü kişileri, bir süre sonra ölümü kendilerinden uzak bir ‘‘düş’’ olarak benimsemişlerdir. Ölü evinin aranması ve iş bulunmasıyla ortama ‘‘küçük saksı çiçeklerinden yayılan cinsten bir neşenin gelmesi, karakterlerin ölümü sadece bildikleri anlamıyla yani bir düş olarak algıladıklarını pekiştirmektedir. Öykünün ikinci bölümünde, beşinci grup arkadaşları olan Aas’ın ölmesiyle karakterlerin ölüm algıları büyük bir değişime uğramıştır. Ölümü daha önce iş ve para olarak algılayan grup üyeleri için, Aas’ın ölümüyle ölüm kavramı düşsellikten sıyrılıp gerçekliğe dönüşmeye başlamıştır: ‘‘Onların bildikleri ölümden, ölünün yüzü ve bedeni olmazdı.’’ (37) Kendilerine psikolojik anlamda uzak olan ölüm, Aas’ın ölümüyle canlılığına kavuşmuştur; çünkü daha önce karakterler ölüyü hiç görmemişler ve ölen insana karşı hiçbir yakınlık hissetmemişlerdir. Oysa Aas onların grubunun bir parçası ve zaman geçirdikleri birisi olduğu için ölümü onları derin sorgulamalara götürmüş, yaşadıkları şokun etkisiyle de ölüme anlamsız kalmışlardır. Karakterler başta ölümü görmezden gelerek gündelik bir olaymış gibi davranmaya çalıştıkları için tüm korkularını ve sorgulamalarını içlerine atmışlar, gruptakilere hislerini anlatamadıkları için de yalnızlaşmaya başlamışlardır. Anlaşılabilirliği üzere, bu öyküde de ölüm, kişilerin hayatın gerçekleri konusunda farkındalık kazanmalarını sağlayan bir araç olarak ele alınmıştır.

Pelin Buzluk, Deli Bal adlı yapıtındaki öykülerinde ölümü, kişinin kendisinden çok çevresindekileri etkileyen bir gerçeklik olarak işlemiştir. Bir yakınının kaybı, öykü kişilerinin çoğunda bir şaşkınlık ya da uyanış yaratmıştır. Bununla birlikte bu uyanış çoğunlukla bir dönüşüm, iyiye gidişle sonuçlanmıştır. Puslu Bahçe adlı öykünün Esme’si hariç, hiçbir öykü karakteri ölümün karşısında yaşamın değerliliği konusunda bir kavrayış geliştirememiş, kişiler genellikle yalnızlığa, umutsuzluğa teslim olmayı seçmişlerdir.

II.1 DELİ BAL ADLI YAPITTA YALNIZLIK OLGUSU

Pelin Buzluk'un Deli Bal adlı yapıtındaki öykülerdeki odak figürlerin hepsi derin bir yalnızlık içerisinde olan, kendine yalnızlığı bir koruma kalkanı olarak seçmiş; ancak yine de insanlardan uzak olmanın tedirginliğini atamamış figürlerdir. Bu derin yalnızlığın altında da çoğunlukla ölümle sonuçlanmış ya da sonuçlanması kaçınılmaz olan bir yitlilik duygusu yatmaktadır. Bir yakınlarını kaybetmiş olan ya da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalan öykü kişileri, bu korkuyla yüzleşmek yerine kendilerini yalnızlaştırmayı seçmiş kişilerdir.

2.9 Saniye öyküsünde yalnızlıkla adeta özdeşleşmiş bir nekrofil olan odak figür, kendinden, insanlardan, yaşamaktan ve ölmekten korkan, ne yaşamayı ne de ölmeyi becerebilen, bunlardan birine karar verebilecek kadar düşünme ve hissetme yetisine sahip olamayan bir insandır ve "ölümcül yalnızlık" içerisinde. Yalnızlığın getirdiği ortam, odak figürü rahatlatıyormuş gibi görünse de aslında onda ciddi bir tedirginlik, kaygı ve kendisiyle yüzleşme korkusu oluşturmaktadır. *'Şimdiyse kendimi görmek yetiyor titrememe.'* (48) Yalnızlığı huzurlu olmak için seçen odak figür, kendisini samimiysiz ve zoraki ilişkilerden uzak tuttuğu için de yalnızlığa sığınmaktadır. *"Tüm bu kalabalık yapışkan, hesaplı samimiyetleriyle beni boğuyor.* (s.48) Bununla birlikte onu yalnızlaştıran bir diğer neden hayatta tutunduğu dostlarını kaybetmiş olmasıdır. Özellikle en çok değer verdiği Evren'in ölümü onun korkularının pekişmesinde etkili olmuş ve onu derin bir yalnızlığa itmiştir. *'Bana 'yalnız değilmişim' hissini vermeye çabalayanlar, 'Yalnız kalabilir misin biraz?' diye nezaketen bile sormadan gidiverdiler.'* (48) Dostlarını ve son olarak bütün evrenini oluşturan arkadaşı Evren'i yitiren odak figür için yalnızlık aslında hem bir neden hem bir sonuçtur. Kendini insanlardan soyutlayan odak figür, Evren'in intihar etmiş olmasını da bu davranışının doğruluğuna kanıt olarak görmektedir. Hayat dolu insanların bile kendilerinden beklenmeyen davranışlarda bulunmaları, insana güven duymamak için yeterli bir neden oluşturmaktadır odak figür için. Sürekli yaşam ölüm çizgisinde hareket eden, yaşamını anlamlı, ölümünü anlaşılır kılacak bir neden bulamayan odak figür, Evren'in ölümüyle de bu durumunu değiştirebilecek bir farkındalık yaşamamış, aksine onun bunu yapmasını bir

cesaret, bir maharet olarak görüp kendini eksikliği nedeniyle daha derin bir yalnızlığa gömülmüştür. Öyküde kullanılan ayna laytmotifi de odak figürün yaşam-ölüm çizgisindeki arada kalmışlığını yansıtmaktadır. Çevresindeki aynaları kaldırarak kendini çırılçıplak hisseden ve olmadığı bir kişiliğe bürünerek gizlenen odak figür, aynadaki yansımından kaçamayarak yaşadığını hissetme istemiştir. Kendi gibi olamadığı bir yaşamda yaşadığını hissetmeye çalışmıştır. “Mümkün olmalı, yoksa bu ölüm kaygısı öldürecek beni. (s.48) sözleri, odak figürün yaşama isteğini yansıtır niteliktedir; oysa aynı kişi Evren gibi kendi ölümünü seçemediği için kendisine büyük bir öfke duymaktadır. Bu çelişkiler, içinde bulunduğu girdaptan çıkamama durumu odak figürün yalnızlığının sonucudur. Takıntıları ve çelişkileri ile baş başa kalıp bunları birer gerçeğe dönüştüren odak figür, düşüncelerinin iyice çıkmaza girmesiyle bileklerini keserek ölmeyi seçmiş; ancak ölümünün dikkat çekici, görünür olmasını isteyerek de yalnızlığının ne kadar dayanılmaz olduğunun altını çizmiştir; çünkü ölümüyle bile başkalarının dikkatine muhtaç olduğunu göstermiştir.

Puslu Bahçe adlı öyküde de odak figür, babasının terk etmesiyle, anne tarafından akrabalarının sevgisizliği ve acımasızlığıyla yalnızlığa itilmiş bir kız çocuğu olan Esme’dir. Öyküde kızın yaşadığı ev ve yaşadıkları, hissettiği korku, yalnızlık ve şiddet öğeleriyle birleştirilerek geriye dönüş, kutupluluk ve laytmotif anlatım teknikleri yoluyla anlatılmıştır. Öykünün başında okuyucuya betimlemeler, tezatlar ve kişileştirmeler ile aktarılan ortam, Esme’nin düşünce yapısını biçimlendiren ve yalnızlık olgusunu pekiştiren niteliktedir. “Karanlık bir ormanın uluması” soyut olmasına rağmen uluyanın karanlık bir orman olması bu durumun nesnel ve belirgin oluşunu göstermektedir. Betimlemeler ile altı çizilen renk olgusu ve rengârenk olma durumu çoğunlukla yaşamı, mutluluğu, olumluluğu temsil ederken, öyküde “ne kadar renkliyse o kadar zehirli” vurgusuyla yansıtılmış, bu da bir tezat unsuru oluşturmuştur. Pelin Buzluk, yaşının küçük olmasının gerektirdikleriyle, yaşamı tatmak istemesiyle bir “renk” arayışına çıkan Esme’yi kutupluluk ilkesini kullanarak okuyucuya aktarmıştır. Ailesinin kayıtsız tutumu yüzünden bu arayış geri tepmiş, Esme’nin yaşama isteği onu yalnızlığa sürüklemiştir. *‘Her şey Esme’yi yabancı ve öteki yapıyordu.’* (77) Esme’nin çevresine bu kadar yabancı olması, onun uzamın geçtiği “puslanmaya başlamış bahçedeki tek ağaca” benzemesine neden olmuştur. Bahçede, yalnızca tek bir ağacın bulunması yalnızlık, korku ve tek başına var olma

durumlarını sağlamlaştırırken, ağacın kendinde taşıdığı gizli bir ormanın olması, Esme'nin kendi başına da güçlü bir biçimde ayakta durabileceğini okura hissettirmiştir. Esme nefret ve şiddetin yükseldiği ev ortamında aynı zamanda ölümle de burun buruna yaşamıştır. Öyküde bir laytmotif olarak yer alan bahçe duvarına birleştirilmiş tabut, bunun en önemli göstergesidir. Ölümden, nefretten, sevgisizlikten arınmak isteyen Esme, kaçarak yalnızlığına sığınmış ve orada düşsel bir dünya kurmuştur. İnsan yüzlerini, akrabaları nedeniyle korkunç bulan Esme, en yakınlarından bile uzaklaşmıştır. ‘*Neden insanlar ille de yüzleriyle vardı ki?*’ (74) Esme'nin teyzesinin arkasından bu sözü söylemesi, teyzesinin iç dünyasını görmesinden kaynaklanmaktadır. Öyküde Esme'nin ailesindekilerin iç yüzünü görmesine sebep olmuş ve bu da hayal kırıklığı yaratmış ve Esme'nin yalnızlığını pekiştirmiştir. Kendisiyle özdeşleşen ağaca evdeki büyükler tarafından işkence edilmesi, çevresindekiler ve Esme arasındaki kutupluluğu sağlamlaştırırken, ağacın yalnız ve mutsuz olmasıyla Esme'nin aynı duyguları hissetmesi ağaca yakın hissetmesine neden olmuştur. “*O, içten içe ağacı seviyordu. Ancak bunun açığa vurulmaması gereken bir şey olduğunu da biliyordu.*”(74) Toplumda bir annenin kızını kucağa alması ona sevgi beslemesi bile “ayıplanırken” Esme işkence edilen ağaca karşı duygularını, korkusunu kimseye belli edememiş, bu da onun korkularını içine atmasına ve yalnız hissetmesine zemin oluşturmuştur. Başta okuyucuya aktarılan imgesel bir anlatımdan sonra öykünün ikinci bölümünde cümleler basitleştirilmiştir. Bunun sebebi ise, olayların yansıttığı gerçekliklerini ön plana çıkarmaktır. Nefret dolu dünyayı ve Esme'nin korkularını pekiştiren dayının öyküde yerini almasıyla, öyküdeki baskı, şiddet, korku ve ölüm izlekleri yoğunlaşmıştır. ‘*Dayı, Esme'yi korkutmaktan hevesini almış, kanatlarını kopardığı bir karasinekler oyalanıyordu.*’ (75) Küçük yeğenini korkutmaktan zevk alan ancak daha sonra hevesini alan dayının onun gibi bir canlı olan karasineğin kanatlarını büyük bir heyecanla koparması ortamdaki caniliği, kayıtsızlığı, şiddeti ve nefreti pekiştirmekle beraber Esme'de baskı ve korku oluşturmuştur. “*Ailesinde çokça güzellenen duygunun*” (76) nefret olduğunu anlayan Esme bu baskı ortamından kaçmak için yıllardır görmediği babasına tutunmaya çalışmış, onu da kaybettiğini öğrendikten sonra kendine tutunarak içinde bulunduğu olumsuzlukları başarmıştır. Öyküde yalnızlık, maruz kalınan, dayanılırsa insanı sağlamlaştıran bir olanak olarak ele alınmıştır.

62 Tavşanı adlı öyküde de yalnız erkek figürler söz konusudur. Yaşlı erkeklerin ölüm, erkek evlatlarının babalarını kaybetme korkusu ile derin bir yalnızlık hissettikleri öyküde, odak figürün toplumca uyulması beklenen kurala uymak istememesinin getirdiği bir yalnızlık da söz konusudur. Bu yalnızlığın kökeninde korku yatmaktadır. *‘Artık, otobüslerde ‘yaşlılık kartı’ kullanan erkek yolcuların yüzündeki korku daha anlamlı.*(20) Babaların öldürülme korkusu, çocukların ölüm korkusu ve rahatsız edici betimlemeler birleşip öyküdeki yalnızlık izleğini pekiştirmiştir. Bu korku, odak figürün arayışını, sorgulayışlarını ve yalnızlığını güçlendirmiştir. Babasının intihar etmesinden korkan ve babasını öldürmek isteyen çocuğun önünde bir duygusal engel daha vardır: Acımak. *‘Benim en büyük düşmanım da işte bu acımak. Ölümüne korkuyorum bu duygudan.’*(23) Çocuğun babasına acımasından korkmasının nedeni toplumdur; çünkü toplum hiç kimseye acımaz ve ana karakter insanlara özellikle de altmış iki yaşına gelen babasına acıyarak kendini topluma yabancılaştırır ve bu şekilde topluma başkaldırır; topluma başkaldırılanın sonu “Sokrates’in sonu” gibi olacağını bildiği için de acıtmaktan korkmaktadır. *‘Küçüktü sanki. Ufalmişti. Güçsüzdü. Korkularım tüm bedenimi sardı. Merhamet ara sokaklardan yapış yapış akıyordu bana doğru. O bildik tavşan kokusu babamdan da geliyordu. O da korkuyordu, ama ölmekten. Bense öldürememekten.*(23)Yıllar sonra babasıyla karşılaşan çocuğun arayışı bu durumdan sonra daha da belirginleşmiştir ve babasıyla arasındaki fark okuyucunun gözleri önüne serilmiştir. Baba, doğanın yasasından yani ölümden korkmasına rağmen; çocuk toplum yasasından korkmakta, babasını öldüremeyeceği için topluma başkaldıracağından bu nedenle de toplumda ötekileştirileceğinden korkmaktadır. Öyküde laytmotif olan tavşan kokusunun babasından da gelmesi, çocuğun korku ve sevgi kavramlarını beraber hissetmesinden kaynaklanmaktadır; çünkü “da” ekinin kullanılmasıyla kokunun sadece babayla sınırlı kalmadığını, çocuğun da bu kokuya sahip olduğu okuyucuya aktarılmıştır. Odak figür bir arayışa sürüklenirken öykünün sonunun bir arayış ve sorgulamayla bitmesi düş-gerçeklik izleğinin varlığını kanıtlamış; fakat hangisinin öyküde hakim olduğuna dair okuyucunun kafasında soru işaretleri bırakmıştır. *‘Göğsümde iğrenç bir sıkışma oldu: Acıyordum babama, ihtiyarlığına, zayıflığına.(...)Onu öldürme nedenim ortada yoktu şimdi. Bu düşüncelerle kendime iyice bastırduğım yaşlı adam gevşedi birden. Ağırlaştı kollarımda. Durup geri çekilerek bakmak isterken yığıldı önüme. Şimdi bir yığın tavşan ölmüştü pazar*

yerinde ayaklarımda. Kim öldürdü onu?” (24) Öykünün sonunda “kim öldürdü?” sorusunun sorulması çocuğun artık kendisini bilmediği ve ortamın içinde kaybolduğunu göstermektedir. Başlık da dikkate alındığında, çocuk babasına yani toplum dışına yönelmiş, babasını acıyarak toplumun düzenine başkaldırmış ve toplumun içindeki bireyi öldürerek babasıyla bütünleşmiştir. Bu öyküde de yalnızlık, toplumca koyulan yasalara başkaldırının getirdiği bir sonuç olarak ele alınmıştır. Öyküde laytmotif olan tavşan, öyküdeki yalnızlık izleğinin yansıtılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Çok üremekle özdeşleşen bu hayvanın doğasıyla, az üreyen insanın üremekle ilgili kaygılarının karşı karşıya getirildiği öyküde, insanın gittikçe yalnızlaşan ve bunu gelecek kaygısıyla meşru gören doğayı kontrol eden tutumu öyküde dikkat çekici bir unsur olarak yansıtılmıştır.

Deli Bal adlı yapıtta öykü kişilerinin bir grup olarak tanıtıldığı tek öykü olan Göz Hareketleri’nde ise arkadaşlarının ölümünün gerçekliğine, ağırlığına dayanamayan insanların yalnızlaşması söz konusudur. Öyküde, yalnızlıkla ilgili altı çizilen en önemli nokta, yaşamın bazı gerçeklerinin insanda ancak tek başına kaldırılabilir yükler bıraktığıdır. ‘*Bir yerlerde somut bir acı vardı. Biri haykırsa, öz matemleri başlayacaktı. Sustular.*’ (38) Aynı düşünceleri ve hisleri paylaşan karakterler, birinin bu olay üzerine konuşmasını ve ardından kendi hislerini anlatmayı bekleseler de kimsenin adım atmaması onları susmaya ve çevrelerinde yalnız kalmalarına ve ardından çevreye yabancılaşmalarına sebep olmuştur. ‘*Hepsinin göğsünde yumru yumru Aas duruyordu. Cenazede onu düşünüp ağlayabilirdi. Ama anlaşmışlar gibi dördü de bunu reddetti.*’ (38) Öyküde yalnızlık olgusunun belirgin olarak hissedildiği karakterlerden biri Aas’tır. Öyküde anlatılan diğer ölümlerin aksine Aas’ın cenazesi bile olmamış ve kendine yakın gördüğü arkadaşları bile onun ölümünün ardından bir damla gözyaşı dökmemiş hatta ölümü üzerine “ne düşünürler?” mantığıyla hareket ettikleri için hiç konuşmamışlardır. Öykünün sonunda betimlenen rahatsız verici ortam, düş-gerçeklik olgusunu destekleyici niteliktedir. Karakterler ölümün ne olduğunu anlamaya çalışarak ölüm arayışına yönelmişlerdir; fakat öykü simetrik bir biçimde, öykünün başında olduğu gibi karakterlerin ölümü yadsıdıkları, Aas’ı gömmeyip günlerce onun o ağır ölü kokusunun altında yemek yemeye alışmaları gerçeğiyle sonlanmıştır. Aas’ın ölümü, asla kabullenilemeyecek bir gerçek olarak grup üyelerinin yaşamlarında yerini almıştır.

III. SONUÇ

Pelin Buzluk'un Deli Bal adlı yapıtındaki öykülerin çoğunda ölüm ve yalnızlık farklı boyutlarıyla işlenmiştir. Ölüm, öykülerde çoğunlukla ölen kişinin yakınlarında yoksunluk ve sorgulama yaratan bir durum olarak, sorgulanması, kısa sürede karar verilmesi ve sonucu ne olursa olsun aşılması gereken bir durum olarak aktarılmıştır. Neredeyse bütün öykülerde bir kayıp söz konusudur ve bu kayıp, ölümün sonucudur.

Ölüm karakterlerde değişim yaratmıştır, ancak bu dönüşüm bazılarında kalıcı olamamıştır. 2.9 Saniye adlı öyküsünde ölüm, odak figürün hayatını anlamlandırma arayışının, güçsüzlüğünün, yalnızlığının ve içinde bulunduğu boşluğun, sonucudur. Tek dostu Evren'i kaybeden odak figür, yeteri kadar cesur olamadığının da farkına varmış ve bu onun hayatını sonlandırmak istemesi için bir basamak olmuştur; ancak hayata veda etme isteği bile odak figürde kalıcı bir değişim yaratmamıştır. Bunun aksine Puslu Bahçe'de, umutla yıllardır görmediği babasını bekleyen, ancak babasının ölüm haberini almasıyla artık ondan kendisine yardım gelemeyeceğini öğrendiğinde hayal kırıklığı yaşayan Esmeye, ölümün getirdiği boşluğa teslim olmamış, kendi kendine ve nihayetinde yaşama tutunma isteğini arttırarak kişiliğinde kalıcı bir değişim yaratmıştır. 62 Tavşanı adlı öyküsünde, doğal düzene müdahale etmenin insanlık açısından yaratacağı sorunlara dikkat çektiği için, odak figürün babasıyla karşılaşmasının ardından öldürme ve öldürmeme arasında gidip gelmesi ve öykünün sonunun bir soruyla bitmesi, odak figürün kendi düzenine babasını öldürmeyerek müdahale etmesinden dolayı yarattığı sıkıntı, kimlik kaybı olarak işlenmiş ve sonucunda kişinin kendi kimliğini kaybetmesiyle içine düştüğü boşluğun kalıcı bir değişimle sonuçlandığı okuyucuya aktarılmıştır. Göz Hareketleri adlı öyküde ölüm, kişilerin hayatın gerçekleri konusunda farkındalık kazanmalarını sağlayan bir araç olarak ele alınmıştır; yani buradaki ölüm yapıtın tamamında olduğu gibi bireysellikten ortaya çıkıp bir grubu etkilemiş ve ölüm olgusu onları aynı çatı altında savunmasız, sorgulamaya açık ve donuk bir hale getirmiştir.

Pelin Buzluk, Deli Bal adlı yapıtındaki öykülerinde ölümü, kişinin kendisinden çok çevresindekileri etkileyen bir gerçeklik olarak işlemiştir. Yakınının ölümü, karakterlerde uyanış yaratmıştır. Bununla birlikte bu uyanış çoğunlukla 2.9 Saniye, 62 Tavşanı, Göz Hareketleri öykülerindeki dönüşümler,

olumlu bir değişim yaratmamıştır. Puslu Bahçe adlı öyküdeki Esmeye hariç, hiçbir karakter ölüm karşısında yaşamın önemi konusunda bir yorum getirememiş, kişiler genellikle yalnızlığa, umutsuzluğa teslim olmayı seçmişlerdir.

Tamamı derin bir yalnızlık içerisinde olan, kendilerine yalnızlığı bir kafes olarak seçmiş; ancak yine de insanlardan uzak olmanın tedirginliğini atamamış figürlerin anlatıldığı Deli Bal adlı yapıttaki figürlerin tamamında, yaşadıkları yoğun yalnızlığın ve sonuçlanması kaçınılmaz olan bir yitlilik duygularının yüksek boyuttaki sonucu olarak ölüme yönelinmiştir: 2.9 Saniye de, hayattaki tek arkadaşı olan Evren'in intiharından sonra daha derin bir yalnızlığa giren odak figürün intiharı hayranlıkla incelemesi, onun yitlilik ve yalnızlık duygularıyla ölüme yöneldiğini okuyucuya kanıtlamıştır. Puslu Bahçede ise tüm öykülerin aksine yalnızlık, maruz kalınan, dayanılırsa insanı sağlamlaştıran bir olanak olarak ele alındığı için kişiyi güçlendiren ve yaşama isteğini arttıran bir unsur olarak işlenmiş ve yalnızlık bir tek Esmeyi güçlendirmiştir. 62 Tavşanı adlı öyküsünde, yaşlı erkeklerin öldürülme korkusu, erkek evlatlarının da babalarını kaybetme korkusu ile derin bir yalnızlık hissettikleri öyküde odak figürün toplumca uyulması beklenen kurala uymak istemesi ve istememesi arasında gidip gelmesinin ve bu duygularını kimseye anlatamamasından dolayı ortaya çıkardığı yalnızlık üzerinde durulmuştur. Göz Hareketleri'nde ise Aas'ın ölümünün gerçekliğine, ağırlığına dayanamayan insanların kendilerine ve çevrelerine yalnızlaşması söz konusudur ve bu öyküdeki alt mesaj, hayattaki bazı gerçeklerin insanın tek başına üstesinden geleceği yükler bıraktığıdır.

Öyküdeki ayna, ağaç, bahçe, tavşan laytmotifleri, karakterlerin kişiliklerini ve sorgulamalarını anlatmakta okuyucuya ışık tutan en önemli unsurlardan biri olmuştur, çünkü bu laytmotifler doğadan bir nesneyi ele aldıkları için insanın doğasından kopuşu, yapay ve hayali ortama kendini teslim edişini yansıtmakta, tavşan simgesi ise kozmopolit toplumdaki yalnız ve savunmasız birey duygusunu pekiştirmektedir. Metinde sıklıkla kullanılan ve doğaya ait olmayan ayna figürü de, karakterlerin teslim oluşlarını, çaresizliklerini ve yalnızlıklarını karakterlere doğrudan aktarmış; fakat Esmeye dışındaki bütün ana karakterler, yansımayı olumsuz bir şekilde anlamış ve ölüme boyun eğmişlerdir.

Özenle kurulan olay örgüsünde düş-gerçeklik olgusu yapıttaki ölüm ve yalnızlık olgularının gerçekliğe dönüşmesinde önemli bir katkı sağlamıştır. Öykülerdeki olaylar birbirlerinden farklı ve akla sığmaz derecede uç örnekler olduğu için düş unsurlarını pekiştirirken, karakterlerin normal hayattaki insanlar gibi düşünmeleri, iyi ya da kötü karar vermeleri bu düş unsurlarının gerçek hayata yani gerçekliğe ulaştığını, ölüm ve yalnızlık gibi kavramların bir hayal unsuru olmadığı ve kişinin gerçekliğini derinden değiştirebileceğini okuyucuya her öykünün finalleriyle aktarmıştır.

KAYNAKÇA:

Buzluk, Pelin. Deli Bal: Öykü. İstanbul: Can, 2012.